

آداب رمضان در ایران قدیم

۴ اسفند ۱۴۰۴ ساعت ۱۶:۱۹

ماه مبارک رمضان در ایران همواره با آیین‌ها و رسوم ویژه‌ای همراه بوده که بسیاری از آن‌ها امروزه تنها خاطره‌ای شیرین از گذشته‌اند. از صداهایی که خبر از فرارسیدن افطار می‌دادند تا آدابی که برای استقبال از این لحظه در حمام‌ها به جا آورده می‌شد، فرهنگ رمضان در هر شهر رنگ و بوی خاص خود را داشته است. این مطلب به بررسی برخی از این سنت‌های جذاب می‌پردازد.

از نقاره آفتاب زرد تا شلغم گاوی: نوای رمضان و آیین‌های فراموش‌شده افطار در ایران قدیم

۱. نقاره آفتاب زرد؛ زنگ پایان روزه در یزد

در بسیاری از شهرهای ایران، به ویژه در شهرستان یزد، یکی از روش‌های سنتی برای آگاه کردن مردم از نزدیک شدن وقت افطار، نواختن «نقاره آفتاب زرد» بود. هنگامی که آخرین پرتو خورشید از بناهای شهر رخت برمی‌بست، نقاره‌چی نقاره خود را به صدا درمی‌آورد. با شنیدن این صدا، مردم کار خود را رها کرده و به سوی مساجد یا خانه‌های خود برای نماز و افطار رهسپار می‌شدند.

۲. آیین غسل و شلغم گاوی در حمام‌های عمومی

بسیاری از روزه‌داران، پیش از رفتن به خانه یا مسجد، برای انجام غسل مستحبی به حمام‌های عمومی که خزینه داشتند، مراجعه می‌کردند. شلوغی حمام‌ها به‌خصوص در شب‌های قدر (نوزدهم، بیست و یکم، بیست و سوم و بیست و هفتم ماه رمضان) بیشتر بود. برخی افراد برای آنکه زودتر غسل کرده و اولین لقمه افطار را کنار خانواده باشند، حتی پیش از غروب آفتاب وارد آب خزینه می‌شدند و در انتظار لحظه موعود می‌ماندند.

رسم جالبی نیز در حمام‌ها وجود داشت: حمامی‌ها ظرف بزرگی از شلغم درشت و آبدار که به «شلغم گاوی» شهرت داشت، در سربینه حمام قرار می‌دادند و به مشتریانی که برای غسل آمده بودند تعارف می‌کردند تا روزه خود را با آن افطار کنند.

۳. ورچین و رچینه؛ اعلام تعطیلی بازار

در تهران تا حدود چهل یا پنجاه سال پیش، هر روز هنگام غروب آفتاب، طبل و شیپور «ورچین و رچین» به صدا درمی‌آید که به

کسبه و بازاریان اعلام می‌کرد وسایل و اجناس دکان خود را جمع کرده و مغازه را تعطیل کنند. این رسم در ماه رمضان با کوبیدن طبل و شیپور خاصی برای آگاهی مردم از فرارسیدن وقت افطار، جایگزین شیپور «ورچین و رچین» معمول می‌شد.

منابع:

۱. وکیلان، سیداحمد، رمضان در فرهنگ مردم، مجله فرهنگ مردم، تابستان و پاییز ۱۳۸۴، ش ۱۴ و ۱۵، ص ۴۵ و ۴۰

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۵۰۳۰۱/آداب-رمضان-ایران-قدیم>